

ČSO
a Birdlife Int.

Výzkum

Ochrana

Propagace

Patronátní
skupiny IBA

Pracovní
skupiny

Trichomonóza – nákaza bičenkou drůbeží

Od roku 2005 se v Evropě šíří mezi pěnkavovitými ptáky nákaza cizopasným prvokem bičenkou drůbeží. K přenosu cizopasníků může docházet i na krmítcích, je proto potřeba při krmení ptáků zachovávat zvýšenou opatrnost, sledovat zdravotní stav ptáků a v případě, že se nákaza objeví, příkrmování okamžitě přerušit.

Původce onemocnění

Bičenka drůbeží (*Trichomonas gallinae*) patří mezi jaderné jednobuněčné organismy, prvoky. Je dlouhá okolo 10 µm, je tedy mnohem větší než bakterie, přesto je ale viditelná jen mikroskopem s velkým zvětšením. Patří mezi anaerobní bičíkovce, delší pobyt na vzduchu mimo tělo hostitele nesnáší. Nevytváří žádná přenosná ani klidová stadia, šíří se jedinečně přímo. Různé kmeny jsou různě patogenní, od téměř neškodných až po takové, jejichž epidemie způsobují významné snížení početnosti zasažených populací. Také vnímavost různých jedinců hostitelských druhů ptáků je různá, někteří jedinci se s nákazou vyrovnávají lépe, jiní hůře.

Jaké druhy napadá?

Ptačí trichomonóza neboli napadení bičenkami se donedávna vyskytovala téměř výhradně u holubovitých, případně u dravců, kteří se holuby živí. V roce 2005 byl poprvé ve Velké Británii zaznamenán větší výskyt u pěnkavovitých ptáků, především u zvonků a pěnkav obecných. Na několika místech tam nákaza propukla tak mohutně, že v letech 2006 a 2007 došlo k poklesu počtu zvonků o třetinu a pěnkav o pětinu. Od té doby se trichomonóza objevuje u zvonků a pěnkav každoročně i na jiných místech Evropy a zjištěna byla i u vrabců domácích, pěvušek, koňader a čížků. Lokální epidemie propukají nejčastěji na konci léta a počátku podzimu.

Bičenky drůbeží parazitují výhradně na ptácích, nejsou přenosné na člověka ani na jiné savce. Napadení domácích ptáků je výjimečné.

Přenos a průběh onemocnění

Bičenky žijí v zadní části ústní dutiny, v jícnu a ve voleti napadených ptáků. Zde se postupně namnoží a způsobují rozsáhlé záněty, které znemožňují polykání a ptáci nakonec uhynou hladem. V některých případech dochází zřejmě i k udušení při pokusech o spolknutí potravy.

K přenosu nákazy dochází při přímém kontaktu, při předávání potravy, zejména při krmení z volete. Bičenky se přenáší i slinami na zbytcích potravy, které nakažený pták zahodí či nedokáže spolknout, nebo i vodou, kterou ptáci pijí. Protože bičenky nevydrží dlouho mimo tělo hostitele, nepřežijí například vyschnutí, jsou pro přenos

ideální místa, kde se shromažďuje větší množství ptáků. Bohužel k těmto místům patří i krmítka.

Jak poznám nákazu?

Základními příznaky onemocnění u ptáků jsou netečnost, načepýřené peří, menší úniková vzdálenost. Ptákům napadeným bičenkami tečou sliny, často mají mokré opeření kolem zobáku, těžce polykají, vyplivují potravu nebo i těžce dýchají, mohou být viditelné i otoky na krku. Onemocnění trvá několik dnů až týdnů. V konečných stadiích bývají ptáci viditelně vyhublí.

Trichomonóza na krmítku

Pokud se nakažení ptáci objeví na krmítku, případně v okolí ptáci přímo hynou, je třeba okamžitě s krmením přestat, krmítka vyčistit, případně i vydesinfikovat slabým roztokem chlornanu sodného (např. Savo), opláchnout a nechat řádně vyschnout. Právě vysušení je důležité, protože bičenky přímo zabíjí. Následně přerušíme krmení a napajedla necháme bez vody. Zabráníme tak shlukování ptáků u zdrojů potravy či vody. Po uplynutí dvou týdnů můžeme začít opět krmit, sledujeme ale bedlivě zdravotní stav ptáků, a v případě opakovaného výskytu onemocnění opět krmení přerušíme. Je lépe nutit ptáky k hledání přirozené potravy na větším území, než je vystavovat nebezpečí nákazy na stále plném krmítku.

Jak mohu pomoci?

Nákazu ve volné přírodě není možné léčit, jediným preventivním opatřením je zachovávaní hygieny na krmítcích, případně nepřikrmování mimo zimní období.

Pozorování ptáků vykazujících specifické příznaky či nález uhynulých jedinců zapište do Faunistické databáze ČSO avif.birds.cz, zvolte odpovídající možnost v poli Aktivita a dopište případné poznámky. Pomůžete tak zmapovat výskyt a rozsah trichomonózy u nás.

Kontakt

V případě nejasností či dotazů se obraťte na sekretariát ČSO (cso@birdlife.cz, 274 866 700) ...

